

Book Review

How to Read Ancient Philosophy

โชติสา ขาวสนิท (Chotisa Cousnit)¹

ภารดี ปลื้มโกศล (Paradee Plumkason)²

สรชัย ศรีนิศานต์สกุล (Sorachai Srinisarnsakul)³

¹ดร., อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Dr., Lecturer of Faculty of Political Science and Law, Burapha University

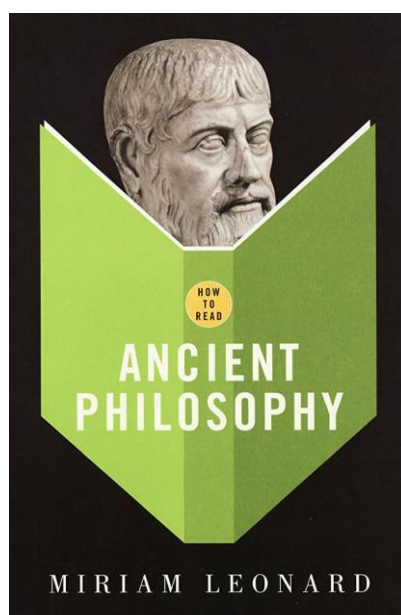
²อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Lecturer of Faculty of Political Science and Law, Burapha University

³ดร., อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Dr., Lecturer of Faculty of Political Science and Law, Burapha University

E-mail: shotisa@go.buu.ac.th

Leonard, M. (2008). *How to Read Ancient Philosophy*. London: Granta Books. (116 pages)

หนังสือ How to Read Ancient Philosophy แต่งโดย Miriam Leonard ผู้แต่งเป็น อาจารย์สอน วิชาคลาสสิกที่มหาวิทยาลัยคอลเลจลอนดอน เธอเป็นผู้แต่งหนังสือ เอเธนส์ในปารีส : กรีกโบราณและ ความเป็นการเมืองในความคิดฝรั่งเศสหลังสงคราม(Athens in Paris: Ancient Greece and the Political in Post-War French Thought) หนังสือ How to Read Ancient Philosophy ตีพิมพ์ครั้งแรก ในปี ค.ศ. 2008 ใน Great Britain โดย Granta Books ทั้งนี้ Simon Critchey ผู้เป็นบรรณาธิการหนังสือชุด How to Read ซึ่งมีอยู่หลายเล่ม รวมถึงเล่มนี้ที่ว่าด้วยการอ่านปรัชญาคลาสสิก นั้น ชี้ว่า หนังสือแนะนำนักคิดหรือนักเขียนที่ยิ่งใหญ่สำหรับผู้เริ่มต้นอ่านมักจะเขียนชีวประวัติหรือมักจะสรุปงานสำคัญ ของนักคิดนักเขียน เหล่านั้น หรือไม่ก็นำเสนอทั้งสองส่วน แต่หนังสือชุด How to Read นี้จะนำให้ผู้อ่านได้สัมผัสกับงานเขียนเองโดยตรง แล้วค่อยตามด้วยคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งนั่นคือ ให้มีจุดตั้งต้นอยู่ที่ การที่เราจะทำความเข้าใจว่านักเขียนเขียนเกี่ยวกับอะไร เราจะต้องเข้าใจคำศัพท์ที่พวกเขาใช้กันจริงๆ และได้รับการให้ คำอธิบายว่าจะอ่านคำศัพท์ถ้อยคำเหล่านั้นอย่างไร นักเขียนแต่ละคนจะเลือกบางส่วนของงานเขียนนักคิดนักเขียนที่ยิ่งใหญ่มาลงแล้วก็พิจารณาในรายละเอียดเพื่อชี้ให้เห็นถึงแนวคิดหลักและเปิดประตู ไปสู่โลกแห่งความคิดทั้งหมด นอกจากนั้นยังให้แง่มุมสำคัญทางความคิดที่จะแนะนำให้ผู้อ่านได้ค้นพบด้วยตัวเองในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

หนังสือเล่มนี้ชี้ว่า นักปรัชญาคลาสสิกนั้นสร้างผลกระทบอันยิ่งใหญ่ต่อพัฒนาการของปรัชญาตะวันตก นักคิดที่มีชื่อเสียงปัจจุบันได้รับแรงบันดาลใจหรือได้รับอิทธิพลจากการอ่านงานนักปรัชญาคลาสสิก เป้าหมายของมีเรียนไม่ใช่การอธิบายขยายความทฤษฎีหลักๆ ของปรัชญาคลาสสิก แต่เพื่อ สืบเสาะดูว่า วิธีการใดที่หนังสือ ประโยค หรือคำศัพท์ใดที่เปลี่ยนมาเป็นอุดมคติที่ไร้ข้อจำกัดแห่งกาลเวลา นักคิดสี่คนที่มีเรียนอภิปรายในหนังสือเล่มนี้เป็นชาวกรีก และอีกสองท่านเป็นชาวโรมัน การเลือกนักคิดจากกรีกและโรมันนั้นเนื่องจาก ที่กรีกนี้มีเพลโตผู้มีบทบาทสำคัญต่อแนวความคิดเรื่องปรัชญาสืบมาถึงทุกวันนี้ เพลโตกำหนดให้ ปรัชญา เป็นปฏิบัติการแห่งความรู้ที่ต่างไปจากปฏิบัติการแห่งความรู้แบบอื่นๆ และให้เหตุผลสนับสนุนปรัชญาและโจมตีวิธีการแสวงหาความรู้แบบอื่นๆ ว่าด้อยกว่า เรียกได้ว่าเพลโตเป็นผู้สร้างตรา ปรัชญาขึ้น ส่วนอริสโตเติล คือ ผู้ที่เขียนประวัติศาสตร์แห่งปรัชญา เพราะเป็นผู้ตัดสินใจว่าใครควรจะได้รับ การนับรวมเข้ามาในปรัชญาและใครได้รับการนับว่า ได้สร้างปรัชญาขึ้น โดยสืบสาวพัฒนาการย้อนไปก่อนเพลโตและโสเครตีส ไปถึงตัวบทจำนวนหนึ่ง ที่เขียนในกรีก เมื่อหกร้อยปีก่อนคริสตกาล ดังนั้น มีเรียนจึงชี้ว่า ปรัชญากรีกนั้นเป็นการสร้างประเพณีที่ประดิษฐ์จากการขบคิดใคร่ครวญย้อนหลัง กระนั้น ปรัชญากรีกก็เป็นประเพณีที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและทรงอิทธิพลมากด้วย ส่วนบทบาทของโรม ในพัฒนาการปรัชญาโบราณนั้นก็สำคัญไม่แพ้กัน นักคิดโรมันหลายคนพัฒนาปรัชญากรีกแล้วนำเสนอในทิศทางที่เป็นลักษณะเฉพาะแบบโรมันขึ้นมา เช่นปรัชญาอภิปิควเรียนและสโตอิกหลังสมัยอริสโตเติลนั้นพัฒนาแนวคิดต่อไปและตอบใจทฤษฎีปัญหาทางการเมืองและสังคมแห่งยุคโรมันนั้นด้วย และโดยอาศัยสื่อกลางเป็นภาษาละติน แนวคิดปรัชญาโบราณจำนวนมาก ถูกส่งต่อมายังยุคกลาง และส่งต่อมายังโลกสมัยใหม่ ปรัชญาใน

สมัยโรมันแสดงให้เห็นถึงประเพณีที่มีชีวิตของปรัชญา(the living tradition of philosophy) ปรัชญาไม่ได้ตายไปกับเพลโตหรืออริสโตเติล แต่ปรัชญาปรับเข้ากับคำถามเชิงสติปัญญาและคำถามเชิงอุดมการณ์แห่งยุคสมัย สิ่งหนึ่งที่เป็นตัวบ่งบอกว่า แนวความคิดเรื่องปรัชญานั้นสามารถดัดแปลงได้อย่างไร นั่นก็คือ ในยุคกลางนั้น ชาวคริสต์ที่เคร่งครัด จำนวนมาก ได้มองว่าตนเองเป็นเพลโตนิสต์ และอริสโตเติลเลียน เป็นต้น หนังสือเล่มนี้ แบ่งออกเป็น 10 บท โดยในแต่ละบทมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

The Same and the Other กล่าวถึง แนวคิดของ Heraclitus ในเรื่อง logos (หลักเหตุผล) ซึ่งเป็นสากล โดยชี้ว่า ปรัชญาถือกำเนิดขึ้นนั้น จากการที่มนุษย์มี ความคิด (thought) โดยช่วงแรกนั้น ยอมรับกันว่า ความคิดขึ้นกับเวลาและสถานที่ และก่อนหน้าที่จะมีความคิด อันเป็นสิ่งที่มนุษย์ขบคิดกับสิ่งต่างๆ นั้น โลกมี เทพปรกณัม และ บทกวีที่แม้จะมีภาษาที่ไพเราะสวยงาม แต่ ยังขาดการใคร่ครวญถึงตัวตน ความเป็นมนุษย์ (self - reflection) และวิเคราะห์เชื่อมโยงกับนักคิดกรีกโบราณในช่วงสมัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นนักปรัชญายุคก่อนโสเครตีส หรือนักปรัชญากรีกโบราณยุคหลังที่สำคัญ เช่น เพลโต อริสโตเติล รวมไปถึง นักคิดโรมันโบราณ และนักคิดสมัยใหม่ เช่น Thomas Hobbes Nietzsche และ Heidegger อีกด้วย

The One and the Many กล่าวถึง แนวคิดของ Parmenides ในเรื่อง truth และ Being โดยตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับ verb to be ของภาษาของกรีกที่สามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่จำเป็นต้องมีประธานก็ถือเป็นประโยคที่สมบูรณ์แล้ว เพราะ คำกริยาผันตัวแสดงประธานของประโยคได้ ลักษณะดังนี้ เป็นการเน้นความเป็นนามธรรมของภาษาที่สอดคล้องกันไปกับการที่ภาษาเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงธรรมชาติที่แท้ อันเป็นนามธรรมของสรรพสิ่งได้ ในบทนี้ได้เชื่อมโยงกับแนวคิดของนักคิดท่านต่างๆ เช่นการเปรียบเทียบแนวคิดของ Parmenides กับ Heraclitus และชี้ถึงความเชื่อมโยงระหว่างความคิด(thought) ทั้งยังตั้งข้อสังเกตไว้ว่า วิธีคิดของ Parmenides ที่ระบุว่า Being อยู่ นั่น เป็นรากฐานความคิดของ Descartes ในเรื่อง cogito ergo sum (I think, therefore I am)

Philosophy and the Human Condition กล่าวถึงแนวคิดของ Plato โดยเฉพาะอุปมานิทัศน์เรื่องถ้ำ ใน The Republic เล่มที่ 7 และอธิบายทฤษฎีแบบ (theory of form) ของเพลโตและวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวคิดเรื่อง ความจริง และการเข้าถึงความจริงของ Plato กับ Parmenides โดยผู้เขียนอธิบายไว้ว่า Being ของ Parmenides มีลักษณะคล้ายกับ แบบต่างๆ (forms) ของ Plato ที่เป็นหนึ่ง ไม่เปลี่ยนแปลง และไม่ผันแปร เพลโตยังเหมือน Parmenides ในแง่ที่ว่า ทั้งคู่แบ่งโลก ออกเป็นสองส่วนคือ โลกแห่งประสบการณ์ (the world of experience)และโลกแห่งการครุ่นพิจารณา (the world of contemplation) และให้ความสำคัญกับโลกในส่วนหลังว่าคือความจริงแท้ อุปมานิทัศน์เรื่องถ้ำนี้ยังเป็นการชี้ให้เห็นการหลุดออกจากภาพมายา มาสู่โลกของความจริง ด้วยการปฏิเสธประสาทสัมผัสในฐานะแหล่งเข้าถึงความจริง และใช้สติปัญญาในการมองสิ่งต่างๆ อันเป็นแนวทางที่ Socrates ใน Phaedo ได้กล่าวไว้

Love and Gender เป็นการกล่าวถึงแนวคิดของ Plato ใน Symposium ในบทนี้เป็นการกล่าวเชื่อมโยงระหว่างความรักและปรัชญา โดยชี้ว่า “Just as there is no impulse to learn which is not motivated by love, there is no love which is not at the same time an education” โดยความรักในปัญญานั้น นำมาซึ่งการบ่มเพาะและสร้างสรรค์ทางความคิด โดยเปรียบได้กับการตั้งครุฑและการคลอदनุสร ความรักในปัญญานั้น เป็นความรักที่สร้างกิจกรรมอันเป็นการพัฒนาตัวตนของมนุษย์ร่วมกัน ที่เป็นความรักแบบมิตรภาพ ซึ่งมีการอธิบายไว้ใน บทสนทนาของ Plato ในเรื่อง Lysis ปรัชญาซึ่งเป็นงานของจิตใจ จำเป็นต้อง อาศัยพลังกายของมนุษย์ในการประกอบกิจกรรมทางปรัชญา ร่างกายและจิตใจจึงสัมพันธ์กันเช่นนี้ ปรัชญานั้นมีความมุ่งมาดปรารถนา ที่จะเข้าถึงและถ่ายทอด ความจริงอันเป็นสากลไม่จำกัดเฉพาะตัวบุคคล และ เป็นเชิงทฤษฎีอันเป็นนามธรรมนั้น จำต้องอาศัยการร่วมกันค้นหาความจริงในหมู่มนุษย์ ผู้รักในปัญญาและผู้ที่ใช้ความคิดใคร่ครวญ ดังนั้น ทฤษฎี และ ภาควิปฏิบัติ อันที่จริงก็สัมพันธ์เกี่ยวข้อ ปรัชญาหาใช้สิ่งที่แยกขาดจากโลกกายภาพ แต่อาศัยโลกประสาทสัมผัสในการเดินทาง และ ค้นหาอย่างลึกซึ้งถึงแก่นแท้แห่งความจริงที่จีรัง อันเป็นการมุ่งแสวงหาความเป็นอมตะทางความคิดจากโลกแห่งประสาทสัมผัสที่ผันแปรอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

Speech and Writing เป็นการกล่าวถึงแนวคิดของเพลโต ใน Phaedrus โดยนำเสนอประเด็นกำเนิดของภาษาเขียนของกรีก และชี้ถึงลักษณะที่แตกต่างกันระหว่างภาษาพูดและภาษาเขียนในด้านต่างๆ รวมถึงลักษณะที่ภาษาเขียนไม่ปรากฏตัวผู้สื่อสาร และกล่าวถึงทัศนะของ Socrates ว่าภาษาเขียนว่าเป็นเพียงการเลียนแบบ ปัญญาที่แท้จริง โดยเปรียบเป็นเงาที่ทาบทับผนังของถ้ำซึ่งสัมพันธ์กับแบบ (forms) ภาษาเขียนนั้นไม่เลือกผู้รับสาร เพราะภาษาเขียนต่างไปจากภาษาพูดที่มีผู้พูด และผู้ฟัง ผู้พูดสามารถเลือกที่จะพูดในแบบที่แตกต่างกับผู้ฟังที่แตกต่างกันได้ ปัญหาของภาษาเขียนคือ เป็นการกล่าวแบบเดียวกันกับทุกคน และกล่าวกับทั้งผู้ที่สามารถเข้าใจ และผู้ที่ไม่เข้าใจเนื้อหาสาระของสาระนั้นอีก ทั้งภาษาเขียนยังไม่สามารถกำหนดได้ว่าผู้รับสารนั้นจะเป็นใคร แนวคิดของ Socrates ดังกล่าวนี้อาจกระตุ้นให้ Plato เขียนงานของตนในรูปแบบบทสนทนา ซึ่งสามารถสื่อสารความหมายได้หลายระดับชั้น และหลากหลายมิติแง่มุม อย่างสอดคล้องกับความแตกต่างหลากหลายของระดับสติปัญญา ประสบการณ์และโลกทัศน์ของผู้รับสาร สิ่งนี้จึงเป็นจุดเด่นประการหนึ่งของงานของเพลโต ที่คงความเป็นอมตะ ทั้งยังเป็นการสืบสานลักษณะของการแสวงหาความจริงด้วยการสนทนาในแบบโสเครตีส และสานต่อประเพณีของผลงานอันเป็นนวัตกรรมทางความคิดของนักปรัชญาที่กำเนิดจากการสนทนาในความหมายของการ อ่านอย่างเอาใจจริงเอาใจในเชิงวิพากษ์ผลงานของนักคิด นักปรัชญารุ่นก่อนหน้า เช่น งานของ Plato Aristotle Kant และ Hegel ซึ่งคือการสนทนานั้นระหว่างความคิดของนักคิดปัจจุบัน กับความคิดของนักคิดก่อนหน้าผ่านตัวบทของนักคิดก่อนหน้าท่านต่างๆ นั่นเอง

Ethics and Reciprocity ว่าด้วยประเด็นด้านจริยศาสตร์ในผลงานของ Aristotle ที่ชื่อ Nichomachean Ethics จากงานชิ้นนี้ Aristotle เป็นนักคิดนักปรัชญาท่านแรก ที่ตอบคำถามว่าเราควร

ปฏิบัติตนอย่างไรในโลกได้อย่างเป็นระบบ Aristotle นั้น และวิธีการเขียนงานของ Aristotle แตกต่างไปจาก Plato ผลงานของเพลโตมีภาษาที่สละสลวย เรียงร้อยอย่างงดงาม และสื่อความหมายผ่านบทสนทนา โดยเป็นงานที่ค่อนข้างแพร่หลายในสมัยนั้น ส่วนงานของ Aristotle นั้น เป็นงานเขียนร้อยแก้วที่เป็น บันทึกการบรรยายที่ไม่ได้มุ่งหมายเผยแพร่ต่อสาธารณะ แต่ Andronicus ศิษย์ของ Aristotle ณ กรุงโรม ได้รวบรวมและจัดรูปเล่มไว้ จุดแตกต่างที่น่าสนใจคือ งานของ Aristotle นั้น นำเสนอแนวคิดอย่างชัดเจนในฐานะเป็นผู้เขียนหรือผู้รังสรรค์ผลงาน (Aristotle's authorial presence) โดยมีน้ำเสียงในแบบเป็นกลางไม่เป็นส่วนตัวบุคคล (impersonal voice of authority) ซึ่งกลายมาเป็นแบบแผนหรือธรรมเนียมการเขียนงานปรัชญาในภายหลังด้วย ในบทนี้ เป็นการชี้ว่า มนุษย์มีธรรมชาติในการแสวงหาความสุข โดยแสวงหาความสุขได้จากการมีชีวิตอยู่ในสังคมการเมืองเท่านั้น Aristotle ยังกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างมิตรภาพกับการเมือง โดยมิตรในระดับที่แตกต่างกันนั้นเอื้ออำนวยต่อการแสวงหาความสุขในชีวิตในระดับที่แตกต่างกันไปเช่นกัน

Metaphysics and Agency กล่าวถึงผลงานชื่อ Physics ของ Aristotle ซึ่งอธิบายสาเหตุสี่ประการ อันได้แก่ material cause formal cause efficient cause และ final cause บทนี้เริ่มจากการกล่าวว่า ความปรารถนาที่จะเรียนรู้คือหัวใจสำคัญของปรัชญา และความสามารถในการให้คำอธิบาย (account) คือ คุณสมบัติขั้นต้น ของการเป็นนักปรัชญา วาทกรรมทางปรัชญานั้นเด่นในด้านการให้คำอธิบาย เพื่อตอบคำถาม how และ why แม้ว่า Aristotle จะอยู่ในครรลองตามประเพณีนี้ แต่ความพิเศษของท่านอยู่ตรงการวิเคราะห์แยกแยะประเภทที่แตกต่างกันของวิธีการให้คำอธิบาย โดย Aristotle ได้อธิบายเรื่อง “สาเหตุ” ไว้อย่างลึกลับและแตกต่างไปจากนักคิดนักปรัชญาท่านอื่นๆ ในแง่นี้แสดงถึงคุณสมบัติที่นักปรัชญามีร่วมกันประการหนึ่ง การสร้างนวัตกรรมทางความคิดที่โดดเด่นเฉพาะตัว สำหรับการศึกษา Final Cause ของ Aristotle นั้น เป็นการวิเคราะห์โดยเชื่อมโยงระหว่าง Form กับ Matter โดยชี้ให้เห็นบทบาทของ หน้าที่ (Function) อันนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายปลายทางของสิ่งนั้นๆ โดยเรียกศาสตร์แห่งการวิเคราะห์สาเหตุโดยชี้ที่เป้าหมายนั้น ว่า Teleology หรือ อันตวิทยาที่แบ่งเป็นการศึกษาโลกธรรมชาติ (Physics) และจริยศาสตร์ (Ethics) สำหรับด้านจริยศาสตร์นั้น มนุษย์ถูกกำหนดมาให้ตอบคำถามว่า เรามีชีวิตอยู่ในโลกนี้เพื่ออะไร ในฐานะสิ่งมีชีวิตที่ทรงสติปัญญา นั่นคือการค้นหาคำตอบของสิ่งต่างๆ ด้วยการใช้เหตุและผล

Aesthetics and Emotions กล่าวถึงผลงานที่ชื่อ Poetics ของ Aristotle โดยชี้ว่าความงามและศิลปะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกิจกรรมทางปรัชญาที่แท้จริง ท่านตระหนักถึงมิติที่ลึกซึ้งทางอารมณ์ อภิปรัชญาและจริยศาสตร์ และเห็นว่าโศกนาฏกรรมนั้นแท้จริงคือการปฏิบัติการณ์ของปรัชญา ในแง่ของการมองโลกอย่างเป็นภาพรวมและนำเสนอแก่นสารถึงสิ่งที่ควรจะเป็น การนำเสนอความคิดอย่างเป็นสากลของบทกวีคือการนำเสนอความจริงผ่านตัวละครและเรื่องราวสมมติ ที่กระตุ้นให้ผู้คนเชื่อมโยงกับคนอื่นๆ

ในฐานะเป็นมนุษย์ด้วยกันผ่านความรู้สึกสงสาร เห็นอกเห็นใจและความกลัว ซึ่งเป็นการชำระล้างจิตใจ (catharsis) โดยก้าวข้ามความรู้สึกคับแค้นเฉพาะบุคคลและการตระหนักถึงชะตากรรมที่ตัวละครเผชิญอยู่ ทำให้ตระหนักถึงสถานะของความเป็นมนุษย์ที่ไม่สมบูรณ์พร้อม และข้อเสียด้านต่างๆ ของมนุษย์เราก็ส่งผลเสียด้านต่างๆ ในชีวิตได้ และทำให้เราไม่ประมาทในชีวิต เตือนสติตัวเองจากบทเรียนในละคร โดยตัวละครในงานโศกนาฏกรรมนั้น คือวีรบุรุษ (hero) ที่มีข้อดีเด่นมากมายหลายอย่าง แต่ด้วยข้อเสียที่รุนแรงได้ทำให้ตัวละครเอกเผชิญชะตากรรม ที่ทำให้ผู้อ่านสงสารจับใจ และรู้สึกร่วมไปด้วยว่า มนุษย์มีโอกาสทำผิดพลาดได้

ส่วนบทที่ชื่อ **Atoms and the Nature of the Universe** เป็นการกล่าวถึงเนื้อหา ใน De rerum natura เล่มที่ 1 ซึ่งเขียนขึ้นโดย Lucretius ซึ่งมองว่า ธรรมชาติประกอบไปด้วย กายา(bodies) และที่ว่าง ซึ่งที่ว่างนั้นเป็นพื้นที่ที่กายาครองอยู่และยังเป็นพื้นที่สำหรับกายาในการเคลื่อนไหว การอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างกายากับที่ว่างนั้น ได้ทำให้เกิดการอธิบายที่ติดตามมาในเรื่องโลกแห่งประสาทสัมผัส และ ในเรื่องโลกแห่งเหตุผล โดยโลกแห่งประสาทสัมผัสนั้น ช่วยให้เรามองเห็นกายาต่างๆ แต่ที่ว่างเราต้องใช้เหตุผลในการเข้าถึง โดยในการเข้าถึงความจริงนั้น เราต้องปรากฏการณ์ต่างที่เกิดขึ้นอย่างพิลึกพิลั่น ด้วยการอาศัยประสาทสัมผัส ขณะเดียวกันนั้น เราก็ต้องใช้เหตุผลในการพิจารณาด้วยโดยไม่เชื่อในสิ่งที่เราเห็น ดังที่ Lucretius กล่าวไว้ว่า ความเชื่อเรื่องอะตอมนั้น ไม่ได้มาจากการสืบเสาะค้นคว้าโดยใช้ประสาทสัมผัส ซึ่งเหตุผลนั้นไม่ได้เป็นผลมาจากการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส เหตุผลนั้นช่วยให้เราไม่มองโลกโดยเชื่ออย่างไร้การไตร่ตรอง ไม่ว่าจะเป็นการรับรู้จากประสาทสัมผัสหรือ ความเชื่อในสิ่งลึกลับ เหนือธรรมชาติ หรือความเชื่อทางศาสนา

และ **Cosmos and Imperium** มีเนื้อหาจาก Somnium Scipionis จาก หนังสือเล่มที่ 6 ใน De re publica ซึ่งแต่งโดย Cicero ซึ่งเป็นบทที่แสดงถึงการผสมผสานทางความคิดกรีก และโรมัน และวิเคราะห์เชื่อมโยงกับแนวคิดทางศาสนาคริสต์ด้วย

ท้ายเล่มของหนังสือเล่มนี้ ยังมีการลำดับเวลา ปรัชญาคลาสสิก นับตั้งแต่ 600 ปีก่อนคริสตกาล ข้อเสนอแนะ เพื่อการค้นคว้าและอ่านเพิ่มเติม ซึ่งผู้เขียนชี้ว่า ตัวบทโบราณจำนวนมากนั้นสามารถหาอ่านได้ในโลกออนไลน์ ทั้งในฉบับแปลและต้นฉบับที่ the Perseus Digital Library : www.perseus.tufts.edu. ซึ่งการแนะนำนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจงานด้านปรัชญาคลาสสิกเป็นอย่างมาก ผู้เขียนยังได้ฝากข้อเสนอแนะสำหรับการอ่านเพิ่มเติมไว้ด้วย โดยแบ่งออกเป็นหมวดต่างๆ ดังต่อไปนี้ งานแปลที่ผู้เขียนใช้ในหนังสือเล่มนี้ ความรู้ทั่วไป นักปรัชญายุคก่อนโสเครตีส เพลโต อริสโตเติล นักปรัชญาในสมัยเฮเลนนิสติก และ งานเขียนสมัยใหม่ที่ทรงอิทธิพลในการอ่านปรัชญาโบราณ การวิเคราะห์ที่แตกแขนงความคิดในหลายแง่มุม และเชื่อมสัมพันธ์กระแสความคิดจากอดีตเข้ากับความคิดร่วมสมัยปรากฏอยู่อย่างโดดเด่นตลอดทั้งเล่ม ดังนั้น หนังสือเล่มนี้จึงเป็นหนังสือที่น่าอ่านสำหรับผู้สนใจปรัชญาคลาสสิก ปรัชญาการเมืองคลาสสิก และปรัชญาร่วมสมัย และปรัชญาการเมืองร่วมสมัยเล่มหนึ่งทีเดียว